

مثل اعد

۲

لېس كئله شئى وهوالسميع البصير

« آنك ذاتى كې هېچ برشى اولمادى ؛ واهم
ايشيديجى وهم گوريچيدر . » (سورة الشورى)

شيخ الاسلام « ابن تيمه » نك « بيان موافقة
صریح المعقول لصحيح المنقول » نام اثرندن :

كلامى :

گچن نسخه ده كى (مثل اعلا) عنوانلى برنجى مقاله مزده (غزالى) دن اعتبار آمتاخرين
كلاميونك قبول ايتمش اولدقلى قاعده اساسيه نك « ظواهر نقليه ايله قواطع عقليه ، ادله
سمعيه ايله ادله عقليه ؛ خلاصه نقل ايله عقل چاريشه جق اولورسه عقل تقديم اولنوب نقل
تاويل ويا تفويض ايديلير » اولديغنى سويلش وبونك سبيلرني ايتضاح ايتمش ايدك .
بوقاعده نك توليد ايدجكى محذورات دينيه يي تقدير ايدمه ين ذواتك يازيلرنده بونك
- گويا دينمك يكانه عمده مدافعه سى ايتمش كې - دائما تكرر ايدلمكده اولديغنى گوريوز .
حالبوكه اول امرده بر دفعه عقل ايله نقلك تعارض ايدوب ايتمه جگنى تحليل ايتمش
لازم اولديغنى كې (تاويل) دن دخى نه قصد ايديلديكى آكلاشيلمق لازمدر .
عقل ايله نقلك تعارض ايدوب ايتمه جكى شقنى شيمديلك براقالم . (تاويل) ي تحليل
ايدلم .

قرآن كريم ؛ وقرآن كريمك (مجاهد) وامثالى كې ايلك مفسرلى اصطلاحده
يوكلمه معنای حقيقىستنده قوللانيلمقدردر . يعنى بو اصطلاحده (تاويل) ك معناسى بركله يي
اصل معناسنه ارجاعدر . بر چوق كيمسه لر ايسه بونى يوقاريكى اصطلاحده اولديغنى كې
متكلمنك مراديني ايتضاح وتفسيره مدار اوله جق اولان اصل معنایه ارجاعده قولانيوب
دفع معارضه ضمتده هر هانكى براحتمال معناسنده قوللانمقدردرلكه بوضورتله تاويل ايتمش
اولدقلى كله يي درلو درلو مجاز واستعاره لر ايله موارد استعمالدن چيقارمش اولدقلى ده
واقعدر . حالبوكه كئدى راي ومذهبنى مدافعه ايجون دفع معارضه ضمتده بركله يه هر هانكى

مناسب بر معنا و یرمك ديمك حقیقی معنا صاحبك نظر نده یالان سویلش اولمندن هیچ ده
فرقلی دکلدر . بونك ایچوندرکه اکثر علما جزماً تأویل جهته گیتگی ترك ایتشلردر .
ادله عقلیه نك صرف عقلیتی حسیله ادله نقلیه به تقدیم و ترجیح اولنمسه گنججه :
بونده اك اول ادله نقلیه به قارشو معارضه عقلیه نك قبول ایدلش اولدیغی نظر دقتی جلب
ایتمکه سزادر . چونکه هر هانکی برلفظی ظاهرندن صرفه احتیاجی اوله جق معناده تأویله
حتیاج براقق (بلاغ مین) ایله تبلیغه مأمور اولوب اللهك قوللرینی ظلماتدن نوره چیقارمش
اولان ذات رسالتك منصب و وظیفه سیله قابل توقیق دکلدر . شبهه یوقدرکه ذات رسالت
برباشقه خطابیه بولفظا نه مراد ایدلش اولدیغی بیلدیرمشدر .

بوندن باشقه بوقاعده به بوجه آتی ایکی صورتیه اعتراض ایدیه بیلیر .

(۱) تعارضلری قبول اولنان عقل و نقلك هر ایکیسینك ده قطعی وبا بالعکس هر ایکیسینك ده
ظنی و یاخود هر ایکیسندن برینك قطعی دیکرینك ظنی اولسی صورتیه درت درلو احتمال
تصور اولنه بیلیر .

برنجی احتمال یعنی هر ایکیسینك ده قطعی اولملریه برابر تعارضلری اصلاً مسلم دکلدر .
ایکنجیسنده دخی عقلیت و نقلیت نظر اعتباره آلتقمسزین مطلقاً مقدمك ترجیح اولنسی
لازمدر . اوچنجی و دردنچی احتمال و قوعنده دخی ینه مطلقاً ترجیح اولنسی لازم اولان
قطعی اولانیدر .

بو قاعده طرفدارلری گچنکی مقاله مزده سویلدیکمز وجه اوزره « نقل تقدیم
اولنوب عقل تأخیر اولنه جق اولورسه نقلك اصانی یعنی عقلی تأخیر ایتش اولدیغمزدن
نتیجه هم عقلی و هم نقلی تأخیر ایلش اولورز . » دیورلر ایدی .

بوندنطولایی بوقاعده به ایکنجی بر اعتراض اولمق اوزه شویله سویلنیه بیلیر :

(ب) بو طرز ایضاح دخی غیر مسلمدر . « عقل ؛ نقلك اصلیدر » دیمکه یا نقلك نفس الامرده
عقل ایله ثبوت بولدیغتی قصد ایتمك واردر . و یاخود صحت نقلی بیلمه مزده عقلك بزم ایچون
براصل اولدیغی اراده ایتمك واردر .

عدم علم ، عدمه علم ديمك اولمادیغندن نفس الامرله بزم عقلمز تعلق ایتسون ، ایتسون
حقایقك عدم ثبوتی لازم کلمیه جگندن هیچ بر صاحب اذعان اولان کیمسه اولکی معنایی
قصد ایتمز . بناء علیه صادق و مصدوق (صلی الله علیه و سلم) اقدیمزك خبر و یرمش اولدقلری

حقایق دینیہ نفس الامر دہ ثابت و متحقق دہ . بز آنلرک صدق و تحقیق لری ایستر بیلمه یلم ایستر
بیلمه یلم . ایکنجی معنایه کانجه یعنی عقلک صحت نقلی بیلمکده بزم ایچون بر اصل اولمی
معنایه اراده ایدیلنجه که بوقاعده طرفدارلرینکده مقصدلری بودر . بوراده ده عقلی
تحلیل ایتمک احتیاجی دویارز . عقل ایله مبدأ علوم اولان عزیزه طبعیه و یاخود بومبدأ
واسطه سیله استحصال اولنان معلومات اراده ایدلمک واردر . عزیزه طبعیه ؛ نقله معارضه
قابلیتده اولدیغندن شبهه سز که مقصود بودکادر . بوعزیزه طبعیه ایستر عقلی و ایستر سمعی
اولسون حیات کی هر علمک شرط اساسی و ضروری سیدر . اکر نقلک اصلی اولمق اوزره
قبول اولونان عقلدن مقصد عقل ایله استحصال ایدیلن معلومات ایسه بونک دخی تعینی
لازمدر . چونکه معلومات و معارف عقلیه بی پایاندر حالبوکه نقلک صحتی بزه بیلدیره جک
اولان معلومات عقلیه یالکیز رسول ذیشانک صدق نبوتی بیلمه من ایچون لازم اولان
قسمیدر . شو حالده معلومات عقلیه نک ؛ معقولانک جمله سی نقلک اصلی دکلدر .

بناء علیه سمعک تقدیمندن اصلی اولان عقلک و بالتیجه سمع و نقلک تأخیری لازم گلنر .
اخطار : بوقاعده طرفدارانی گوریلدیگی وجه اوزره عقلی تحلیل ایتمه مش اولدقلرندن
عقلیاتک کافه سی صحت و فسادده متماثل برنوع اوله رق ایلری سور مشلردر . حالبوکه برنجی
اعتراضده گچدیگی اوزره عقلیاتکده قطعی و ظنی اولانلری واردر که بونلرک بعضیلری حق
و بعضیلری ناحق دہ . بناء علیه صورت عمومیه ده نقلیات ایله عقلیات آره سنده تنافی قبولی
اساساً طوغیری اوله ماز یالکیز عقل نقل بر ماده خصوصیه ده تعارض ایده جک اولورلرسه
او نقطه ده نقل ایله توافق ایده جک داها قوتلی دیگر بر دلیل عقلی اولدیغی شبهه سزدر .
گله جک نه سخده بوقاعده یه مقابل شیخ الاسلام (ابن تیمیه) نک وضع ایتمش اولدیغی
قاعده بی ایضاح ایدد جگیز (ان شاء الله)

صحن مدرس لرندن

محمد شرف الدین

